

для цього підприємства. Відповідно по-різному регулюються проблеми правосуб'єктності таких підприємств, їх майновій відповідальності і їх зв'язку з органами державного управління. Вони є юридичними особами. До їх складу можуть входити інші підприємства, які не є юридичними особами [1, с. 133].

Таким чином, господарська практика не узгоджується з приватноправовою догмою, яка визнає тільки ринкові стосунки і заперечує участь держави в економічних стосунках.

З урахуванням стану господарської правосуб'єктності державних підприємств в Україні і відповідного зарубіжного досвіду необхідно підкреслити необхідність синхронного вдосконалення як внутрішньої, так і зовнішньої системи управління державними підприємства з впровадженням синдикалістської моделі участі державного підприємства відповідно у внутрішніх і зовнішніх стосунках і з використанням можливостей поєднання з державницькою моделлю держпідприємства. Це дозволить попереджати зловживання підприємствами інтересами держави, з одного боку, і забезпечить пріоритет інтересів підприємства, з іншою.

1. Пилецкий А.Е. Теоретические проблемы предпринимательской правосубъектности в смешанной экономике: моногр. / А.Е. Пилецкий. М.: ЧеРо, 2015. 336 с.

2. Господарське право України : підручник : у 2 ч. Андреева О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін. Х. Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. 460 с.

3. Цивільне укладання Німеччини Deutsches Burgerliches Gezezbuch mit Einfuhrungsgesetz: введення. закон до Грожд. уложенню; пров. з ним. В.Бергманн, введ., сост.; наук.редактори О.Л. Маковський [та ін]. 2-ге вид. дод. М. Волтерс Клувер, 2016. 816 с.

Ростислав БОДНАР

курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань

Науковий керівник:

Тетяна ЖЕГЛІНСЬКА

старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ

При підготовці тез цієї доповіді визначено за мету з'ясувати проблеми реалізації верховенства права в Україні. На сучасному етапі розвитку української держави дослідження принципу верховенства права є

проблемним питанням, бо саме нині людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека проголошені Конституцією України є найвищою соціальною цінністю, реалізація та захист основних прав, свобод, гарантій та інтересів людини і громадянина є пріоритетним завданням держави, а саме ефективна реалізація цього завдання є можливою через повне виконання конституційного принципу верховенства права.

Питання є на сьогодні проблемним і важливим, адже були прийняті зміни до Конституції України, принцип законності був замінений на принцип верховенства права, що також призвели до остаточного закріплення «панування права у суспільстві».

Варто зазначити, що В.Авер'янов акцентував на тому, що принцип верховенства права треба доктринально тлумачити як об'єднання вимог, що забезпечують:

– по-перше, підпорядкування діяльності всіх без винятку державних інститутів потребам реалізації і захисту прав людини;

– по-друге, пріоритетність цих прав перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави.

У звіті Венеціанської комісії «Про верховенство права» від 25–26 березня 2011 р. зазначено, що принцип верховенства права є основоположною ідеєю правового суспільства, держави. Адже зміст цього принципу полягає у здійсненні влади та відносин між особистістю та державою; поняття «верховенство права» має не тільки формальний, а й матеріальний зміст; необхідними універсальними елементами поняття «верховенство права» є законність, правова визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя в незалежних і без сторонніх судах, дотримання прав людини, заборона дискримінації та рівність перед законом [1, с. 73].

Міжнародна організація World Justice Project періодично готує доповідь, у якій визначає індекс верховенства права (Rule of Law Index) в державах світу. Методика оцінювання World Justice Project передбачає, що верховенство права характеризує систему, у якій дотримано чотири універсальні принципи:

1) підзвітність, за якої державний апарат, його посадові особи й офіційні представники підкоряються праву;

2) доступні закони, чіткі, оприлюднені, стабільні та справедливі, що захищають основні права, зокрема безпеку осіб і власність;

3) відкритий уряд, за якого процес прийняття законів, їх виконання та застосування є доступним, чесним й ефективним;

4) доступне та неупереджене вирішення спорів. Правосуддя вчасно здійснюють компетентні, етичні й незалежні представники та нейтральні особи, які мають достатні ресурси, представляють інтереси громади.

Верховенство права як принцип Конституції України. Згідно зі ст. 1 Основного Закону, Україна є правовою державою, що необхідно трактувати як окремий конституційний принцип. У ст. 8 регламентовано «визнання і

дію» принципу верховенства права. Десятки нормативних конструкцій висвітлюють тлумачення цього інтегрального принципу. Однак принцип верховенства права, слушно зауважив І. Козюбра, передбачає інтерпретацію верховенства права через його складові, що охоплює ст. 3 Конституції України, у якій закріплено обов'язок держави щодо поваги до прав людини [2, с. 204].

Ознайомившись із підходами вчених до розуміння принципу верховенства права, можна виділити такі його основоположні риси: 1) діяльність держави та всіх її органів має бути спрямована на досягнення ідеалів справедливості, в основу яких закладено фундаментальні права, свободи, інтереси людини, що в демократичній, соціальній, правовій державі визнаються найвищою соціальною цінністю; 2) органи та посадові особи мають реалізувати свою компетенцію лише у межах та способами, передбаченими нормами чинного законодавства; 3) пріоритет законних та підзаконних актів, які прийняті відповідно до міжнародних стандартів та з урахуванням особливостей забезпечення реалізації фундаментальних прав свобод та інтересів людини і громадянина; 4) існування взаємної відповідальності людини перед державою і держави перед людиною; 5) рівність усіх перед законом та судом; 6) забезпечення реалізації прав людини в судовому порядку з додержанням справедливої процедури та доступності правосуддя [3, с. 112].

Висловлюючи нашу позицію щодо місця принципів верховенства права та верховенства закону в системі джерел права, варто зазначити, що принцип верховенства закону (закон є основним джерелом права у сучасному суспільстві), закріплений Конституцією України, означає визначальну, провідну роль закону в правовій системі, зокрема системі джерел права, його вищу юридичну силу стосовно підзаконних актів. Тобто принцип верховенства закону означає тільки співвідношення закону та інших нормативно-правових актів.

Враховуючи вищезазначене, верховенство права насамперед визначається наявністю законів із правовим змістом (правових законів) та пов'язаністю державної влади із правовими законами, тобто правом. Саме принцип верховенства права наповнює реальним змістом закріплене у Конституції положення про те, що Україна є правовою державою, тобто державою, що підкоряється праву. Визнання принципу верховенства права є неоціненними надбаннями України як демократичної держави, який має неухильно забезпечуватись усіма гілками влади. По суті, закон є владою держави, а право є владою народу через управління державою. Ці ж принципи мають велике значення для правової реальності, оскільки забезпечують відповідність правових явищ суспільним вимогам та інтересам, сприяють взаємодії елементів правової системи та забезпечують її єдність [4, с. 185].

Отже, принцип верховенства права є визначальним під час формування інститутів держави й суспільства загалом. У такому контексті право постає

як найвища соціальна цінність, найголовніший суспільний орієнтир. Саме на них має спиратися законодавець, закріплюючи загальнообов'язкові приписи, надаючи їм нормативного характеру, тобто формуючи державну політику в країні.

1. Сидорчук В.О. Верховенство права: науковий погляд, нормативне закріплення, судова практика. *Юридичний бюлетень*. 6/2018. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/6_2018/13.pdf.

2. Копча В. В. Верховенство права як принцип сучасної держави. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ* 2018. № 3 (108). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/13495/1/19.pdf>.

3. Цісар Г. І. Реалізація принципу верховенства права через призму електронного судочинства: теоретичні та практичні підходи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 6. Том 1. 2018. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2018/tom_1/26.pdf.

4. Юлія Корольова. Кореляція принципів верховенства права та верховенства закону в системі джерел права. *Підприємництво, господарство і право*. 4/2019. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/35.pdf>.

Ірина БОРОВИК

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Лілія ТИМЧЕНКО

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА СТОСОВНО УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

Участь в схваленні рішень у рамках «східної» традиції континентального права розглядається як ключова категорія системи збалансованості інтересів та влади. Передовсім налагодження ефективної системи участі у схваленні рішень (далі – участі) торкається підприємства як основної ланки народного господарства і первинного правового інституту. Тому проблему участі варто розглядати як основну практичну проблему господарської правосуб'єктності підприємств. При цьому вона представляється двоякою: з одного боку, йдеться про участь різних структур громадянського суспільства (державних органів, органів місцевого самоврядування, трудових колективів та ін.) в діяльності підприємства, з